

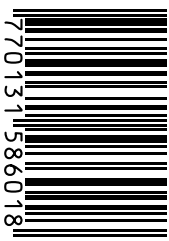
EESTI LOODUS

Eesti imetajafauna uued liigid

Eesti terioloogia selts 40
Šaakal ja karumuistendid
Miks põdrad üle maantee jooksevad?

ISSN 0131-5862 (trüki)
ISSN 2226-3692 (võrguväljaanne)

9 770131 586018

71. aastakäik Nr 3, märts 2020

www.eestiloodus.ee

- 2 Toimetaja veerg: Juhan Javoiš**
- 3 Sõnumid**
- 11 EL küsib: vastavad Mari Kala ja Kristina Mänd**
- 12 Kui palju on muutunud imetajate fauna Eestis?**
Uudo Timm ja Tiit Maran annavad ülevaate Eesti teriofauna muutustest viimase 70 aasta jooksul: on nii tulijaid kui ka minejaid
- 22 Šaakal, uustulnuk Põhja-Euroopas**
Peep Männil ja Inga Jõgisalu kirjeldavad meie fauna uusasuka šaakali elukombeid, levikut ning ühtlasi saab teada tema levikust mujal Euroopas
- 30 Karu kannul läänemeresoomlaste muistsetel ja nüüdsetel radadel**
Tiina Vähi meenutab karuga seotud muistendeid ja pärimust nii Eestis kui ka teistel Läänemereäärsetel rahvastel
- 38 Sada rida Eesti loodusest: Kumb oli enne, kas pilt või sõna? Veiko Belials**
- 40 Üks Eesti paigake: Mereline järv kaob hanekisasse**
Juhani Püttsepp avab Vooremaal asuva Soitsjärve saatust: viimasel sajandil on järve kaldad märkimisväärselt roostunud
- 42 Poster: Gerro Avarlaid**
- 44 Vestlusring: Hiirte ja põtrade sõda pole Eestimaa näinud**
Osalesid terioloogiaseltsi asutajad **Mati Kaal, Andrei Miljutin** ja **Uudo Timm** ning seltsiga hiljem liitunud **Tiit Maran** ja **Peep Männil**. Vestlusringi juhtis **Toomas Kukk**.
- 52 Reisikiri: Ahvenamaa saarestikus: Enklinge vulkaanikaljudelt Torsholma lubjakivideni**
Tapio Vares viib lugeja Eesti lähi-

naabri saarestikku: geoloogiliselt on neil mõndagi sarnast, ent siiski täiesti erinevat

58 Väike-vesimutt ja metslemming Eestis

Uudo Timm kirjeldab uusi liike meie imetajafaunas: mõlemad pisiimetajad on küllaltki hästi äratuntavad, vaja on tähepanelikust

62 Sallidega põdrad teid ületamas

Ragne Oja võtab kokku raadio-saatjatega põtrade uuringu tulemused: miks tahavad põdrad eluga riskides Tallinna–Tartu maanteed ületada?

64 Tegutse teadlikult: Metslooma abistamine: sekkuda või mitte?

Martin Tikk uuris loomaarstidelt, mida teha hätta sattunud metsloomaga ja kuidas see oleks kõige mõistlikum nii looma kui ka abistaja seisukohalt

66 Loodusmaja: Hilisõhtul metsa? Loomulikult!

Piret Pappel vahendab kogemusi hilisõhtustelt matkadelt: mis erivarustust oleks tarvis ja mis-moodi lohutada osalisi, kui retkel midagi näha ei olnud

68 Eesti kõige kulukamad ilmerekordid

Ain Kallis meenutab erakordseid ilmastikunähtusi, mille tagajärjed osutusid küllaltki kulukaks

70 Panin tähele: siil jaanuaris

71 In memoriam: Erna Sepp, Rein Perens

72 Raamatud

73 Nuputa: ülesandeid bioloogia- ja geograafiaolümpiaadidelt

74 Kroonika

78 Mikroskoop

79 Ristsõna

80 Ajalugu, sünnipäevad

RIIKLIKULT TUNNUSTATUD
TEADUSE
POPULARISEERIJAJA

Kuidas põletada kodu?

Üks mu hea ülikooliaegne sõber tegeleb Rail Balticu joonlauatrassi disainimisega, palgamõrvarina, kui nii võib öelda (aga isegi kui ei või, ei muutu pilt sellest paraku karvavõrdki ilusamaks). Pole temaga sellest rääkinud, kohtume harva ja suu ei tõuse neid ilusaid hetki rikkuma.

Agas mõtlema paneb see asi küll. Vanasti oli timuka amet midagi, mida peeti pooleldi rāpaseks, timukas polnud justkui päris puhas inimene. Nojah, timukas mõrvab ohtlikke kurjategijaid, joonlauatrassi rajajad aga kodumaa loodust, seega oleks nende võrdlus solvang timuka ametiaua pihta. Umbes nagu võrrelda politseid, kes meid kõiki kaitseb, kurjategijaga, et mõlemad teeavad „piu-pau“, nagu Kukerpillide laul ütleb.

Agas kuidagi tahaks oma sõpra ikkagi rehabiliteerida. Kujutlen siis nõnda: olen talumees, elan iidses rehetares koos koduloomade ja esivanematelt päritud, hingele armsate asjadega. Ühel päeval sõidab õuele mingisugune „volinik“ ja annab oma tentsikutele progressiivse korralduse kogu see anakronism maha põletada. Keda ma tahaksin näha põletaja rollis? Kas suvalisi karvadeta ahve? Või siiski ka mõnda lapsepõlvesõpra, kes on öela juhuse tahtel sattunud käsualuse rolli, kuid toob põlevast tarest välja vähemalt mõne kõrbenud kasukaga kodulooma ja vanaema lauuraamatu?

Umbes nii ma ennast lohutan. Sest sõber on ikkagi väga kena inimene. Selles tragöödia tuum seisnebki. Nad kõik on nii pagana kenad inimesed! Ka see siniste sokkidega usin piimahabe, kes püüab teenekale komsomolijuhile (samuti kena inimene!) meeltmööda olla ja pärib riigikogus (13.01), et „kas sedavõrd olulise strateegilise investeeringu jaoks Euroopast eraldatud summad saavad ikka täiel määral sihtotstarbeliselt kasutatud?“ (miks mitte lisada küsimuse lõppu manitus: „Me ei saa jääda ootama loodu-

selt armuandel“). Ja see higistav vastaja kõnepuldil, kelle kohta Peeter Rebane nii õigesti märkis, et tal on „süda õige koha peal“ (LP 31.01), ja kes nüüd üritab sinisokile vääriliselt progressiivset vastust komponeerida, et „saab, saab, juba valame betooni, ärgu härrad ainult pahandagu“.

Ei noh, usutavasti on kena armas inimene isegi Jüri Mõis, kelle tsitaati „minu arvates tuleks loodusega teha rohkem selliseid kompromisse, et me ilus loodus ei takistaks me majanduse arengut“ saab tulevikus lugeda Eesti looduslooopikutest. Teadjad on märkinud, et ka Putin olla inimlikus plaanis tõeline härrasmees, iga kell etem kui Trump.

Ja nii me, inimputukad, sipleme oma südametunnistuse haardes ja vaatame pealt, kuidas meie ilusad ligimesed närivad looduspärandit ribadeks nagu võhrud, jättes maha vaid puru ja pabulavälja. Kena inimese ja tema jubeda ühiskondliku rolli kibe vastuolu on kandev idee paljudes kirjandus- ja filmitööstes (edaspidi hakkab see ühiskondlik roll ilmselt üha rohkem asenduma ökoloogilise rolliga). „Hukkunud Alpinisti hotellis“ on üks erakordselt kole koht, kus Hinckuse-nimeline tegelane seletab konstaablile, et „mina ise sidusin mind kinni – mina – mind, mõistate!“. Hiljem osutus kinisiduja lihtlabaseks tulnukaks, kelle „probleemile“ leidis lihtne lahendus: paar laengut helikopteri kuulipildujast. Inimkonnal tuleb „minu enda“ kuritegudega endiselt silmitsi seista. Nagu ikka, on filmiõudused lapsemäng päriselu kõrval.

Mida siis teha? Ega muu ei aita, kui ikkagi – rääkida, rääkida, rääkida. Ja õppida, õppida, õppida, nagu ütles Lenin, kes kuuldavasti armastas lapsi ja oli ka muidu mitmeti kena inimene. Kui „mina“ „mind“ piisavalt hästi tundma õpib, on lootust hävitustööd leevendada.

EESTI LOODUS

71. aastakäik Nr 3, märts 2020

Toimetuse aadress:

Baeri maja, Veski 4, 51005 Tartu
e-post eestiloodus@loodusajakiri.ee

Peatoimetaja **Toomas Kukk**
742 1143, toomas.kukk@loodusajakiri.ee

Toimetaja **Juhan Javois**
5661 0851, juhan.javois@loodusajakiri.ee

Toimetaja **Katre Palo**
(lapsehoolduspuhkusel)
521 8771, katre.palo@loodusajakiri.ee

Toimetaja **Piret Pappel**
piret.pappel@loodusajakiri.ee

Keeletoimetaja **Monika Salo**
monika.salo@loodusajakiri.ee

Küljendaja **Raul Kask**
raul@ww.ee

Väljaandja: MTÜ Loodusajakiri

Endla 3, Tallinn 10122, 610 4105
www.loodusajakiri.ee
www.facebook.com/eestiloodus

Tegevjuht, reklaam: **Riho Kinks**
508 6690, riho.kinks@loodusajakiri.ee

Turundusjuht: **Mariliis Kesküla**
501 0119, mariliis@loodusajakiri.ee

Tellimine: www.tellimine.ee/loodusajakirjad
617 7717, tellimine@expresspost.ee

Ajakiri ilmub
keskkonnainvesteeringute keskuse toetusel

KESKKONNAINVESTEERINGUTE
KESKUS

© MTÜ Loodusajakiri, Eesti Loodus®, 2020

Summaries of some articles can be found at
our web site www.eestiloodus.ee

Trükitoode
4041 0820

PEFC sertifitseeritud

Käesolev toode on pärit
säästvalt majandatud
metsast ja kontrollitud
allikatest

www.pefc.ee

Trükitud trükikojas Printall

